

KLAAR VOOR DE LOOPGRAVEN? HET REKRUTENLEVEN IN DE BELGISCHE MILITAIRE OPLEIDINGSKAMPEN IN FRANKRIJK TIJDENS DE EERSTE WERELDOORLOG

Tijdens de Eerste Wereldoorlog volgden ongeveer 90 000 Belgische rekruten een militaire opleiding in Noord-Frankrijk alvorens de frontsoldaten in de loopgraven te vervoegen. Hoe de rekruten uit 1914 en 1915 die proloog van de frontervaring beleefden, vormt het onderwerp van deze masterproef, bestudeerd aan de hand van hun brieven, dagboeken en memoires. De reis naar de militaire instructiecentra verliep met de boot en de trein en werd gekenmerkt door onzekerheid. De manier waarop rekruten deze reis ervaarden, zette de toon voor de rest van hun instructieperiode. Reeds op die weg is op te merken wie het rekrutenleven op een positieve manier zou inzien en wie niet.

De infanterietraining in de opleidingskampen bestond in de rekrutenervaring uit vier hoofdonderdelen: fysieke basistraining, marstraining, schiettraining en training op de velddienst. De geest waarin die opleiding verliep, toonde grote raakvlakken met het Belgische en Franse vooroorlogse militaire onderricht. Trainen deden de rekruten negen uren per dag, wat erg vermoeiend was, maar ook resulteerde in trots. Het beeld dat het Belgische leger met die training van de oorlog uitdroeg, strookte evenwel niet met de realiteit van een moderne oorlog. Dat zorgde er mee voor dat rekruten met een vervormde voorstelling van de frontervaring naar de loopgraven trokken. In tegenstelling tot burgers, schoten ze met die verkeerde beelden spreekwoordelijk in eigen voet. Ze dachten immers voorbereid te zijn op een oorlog die ze meenden te kennen, zonder haar ooit gezien of gehoord te hebben.

In de instructiecentra zelf zorgde de eentonigheid in de training, maar ook bijvoorbeeld in het dieet, voor frustraties. Bovendien kregen rekruten veelal geen hygiënische huisvesting, wat samen met de uiterst strikte discipline kon resulteren in ergernissen aan het eigen leger. Rekruten verlangden zorg, wat voor hen gelijkstond aan een erkenning van hun mens-zijn. Wanneer ze zich dus tekort geschoten voelden door het eigen leger, liet dat een misnoegde indruk achter, wat vooral tot uiting kwam bij militaire inspecties van uniform en kazerne. Niettemin putten heel wat rekruten trots uit de uitbouw van een militaire identiteit, die zich baseerde op plichtsgevoel en (fysieke en mentale) kracht. Niettegenstaande dat militaire zelfbeeld, grepen rekruten ook naar het burgerlijke leven, juist om hun waardigheidsgevoel in stand te houden en op zoek te gaan naar menselijkheid en huiselijkheid. Rekruten hadden dus een gelaagd zelfbeeld: ze benaderden hun identiteit op een fluïde manier en wisselden af tussen burgerlijke en militaire perspectieven.

De redenen die rekruten in eerste instantie naar de instructiecentra dreven, waren van allerlei aard. Plichtsgevoel, sociale druk, noodzaak, gebrek aan alternatieven... speelden allemaal mee. Ook het frontverlangen had een caleidoscopisch karakter. Sommigen wilden het kazerneleven achter zich laten, enkelen stonden te popelen om een 'avontuur' te beleven, maar de meesten verlangden naar het frontvertrek uit gevoelens van heimwee. Het 'vaderland' kreeg vanuit elke rekrut een persoonlijke en individueel ingevulde betekenis, evenals het plichtsgevoel. 'De rekrut' was immers een zelf-handelend individu dat beeldvorming en discours actief naar eigen hand kon zetten, bijvoorbeeld om geliefden troost te bieden. Deze masterproef brengt daarom eerder het verhaal van 'een rekrut', maar of die rekrut nu wilde vechten of niet, een verlangen naar thuis was overal leesbaar.